

Opetushallituksen tukemien kv-hankkeiden koordinointi: kokonaiskehittämisen viisi ensimmäistä vuotta

Paula Mattila, opetusneuvos

Kansainvälisyshankkeiden kansallinen koordinointi käynnistyy 2010

Opetushallitus on jakanut valtionavustuksia yleissivistävän koulutuksen kansainvälistymiseen vuodesta 1995. Avustettavilta hankkeilta on edellytetty, että ne monipuolistavat ja lisäävät kansainvälisen toiminnan hyödyntämistä suomalaisen koulutuksen kehittämisessä samalla, kun ne tukevat oppilaiden ja opiskelijoiden valmiuksia toimia kielellisesti ja kulttuurisesti moninaisessa, globalisoituvassa yhteiskunnassa ja maailmassa. Keskeistä on ollut, että tuettava toiminta on liittynyt opetussuunnitelmien täytäntöönpanoon ja kehittämiseen. Lisäksi tavoitteena on ollut edistää koulujen ja koulutuksen järjestäjien kansainvälisyyteen liittyvää strategiatyötä erityisesti tukemalla niiden keskinäistä verkostoitumista kansainvälisen toiminnan puitteissa. Tuettavan toiminnan muodot, laajuus ja kohdemaat ovat olleet pitkälti hakijoiden määriteltävissä.

Opetushallituksen kv-avustusten määrät ovat olleet keskimäärin pieniä (5000 – 10 000 euroa) ja avustettavien joukko varsin suuri, 50 – 80 hanketta vuosittain. Avustukset eivät ole riittäneet – paitsi muutamassa kansalliseksi määritellyssä hankkeessa – turvaamaan hankkeen vetäjille edes lyhyttä ajanjaksoa, jolloin he voisivat keskittyä hanketyöhön. Yleissivistävässä koulutuksessa on lisäksi tavallista, että kouluilta ja kunniltakin puuttuu kv-vastaava, jonka toimenkuvaan ja samalla palkkaukseen sisältyisi kansainvälisen toiminnan kehittäminen.

Opetushallituksen valtionavustustoimintaan on pitkään kohdistettu talon sisältäkin vaatimuksia, joissa niiden kehittämisvaikutuksia halutaan parannettavan hankekokoja kasvattamalla. Tämä ei kuitenkaan ole osoittautunut luontevaksi tavaksi ainakaan kansainvälisen toiminnan osalta. Yksi syy on edellä mainittu kv-työhön keskittyneiden toimijoiden puute. Toinen, ehkä enemmän arvelujen varassa hahmotettava syy on, että koulujen kv-toiminta on varsin pienimuotoista, siihen ei kaivatakaan laajoja verkostoja. Joissain harvoissa tapauksissa isosta mittakaavasta olisi etua, mutta silloin jatkuvan rahoituksen turvaamisesta tulee ongelma. Esimerkkejä voisi poimia ennen kaikkea tiedeopetuksen ja kieltenopetuksen kehittämisen parista: valtionavustukset ovat erityisavustuksia, joiden mahdollinen jatko pitää joka rahoituskierröksellä perustella ja suhteuttaa kokonaismäärärahaan, haun prioriteetteihin ja muihin haussa esitettyihin rahoitusesityksiin.

Hankekokonaisuuksien ja vaikuttavuuden vahvistamiseen löytyi kuitenkin vuonna 2010 uudenlainen ratkaisu. Kunkin hakukierroksen rahoitettuja hankkeita käsiteltäisiin kokonaisuuksina, joiden ohjausta varten perustettaisiin valtakunnalliset koordinoitihankkeet. Idea koordinointiin saatiin Opetushallituksen oppimisympäristöhankkeiden toimijoilta, jotka samaan aikaan perustivat koordinoitihankkeita kokoamaan omiin, keskeisiin kehittämisteemoihinsa liittyviä erillishankkeita yhteen. Niille palkattiin valtionavustuksen turvin koko- tai osapäiväinen koordinaattori. Koordinaattorin johdolla ja yhteistyössä Opetushallituksen kanssa vahvistettiin hankkeissa tapahtuvaa kehittämistoimintaa. Koordinaattorin tehtävä oli ennen kaikkea tukea erillishankkeiden toimijoita hanketyössä ja hankkeissa syntyvien hyvien toimintatapojen tunnistamisessa ja vahvistamisessa sekä niistä tiedottamisessa. Koordinaattori välittäisi myös tietoa kansallisen tason strategioista ja osallistuisi näin Opetushallituksen informaatio-ohjaustehtävään. Yksittäisten hankkeiden sisällön tai hallinnon ohjaukseen koordinaattori ei puuttuisi, ellei ao. hankkeen toimijoiden kanssa näin sovittaisi.

Oppimisympäristöhankkeiden koordinoinnin kaava siirrettiin melko suoraviivaisesti kansainvälisyshankkeisiin. Koordinoitavat teemat olivat selkiytyneet jo aiemmin. Opetushallituksen vastaanottamissa avustushakemuksissa oli jo pitkään ollut nähtävissä kolme isoa sisältöteemaa:

- globaalikasvatus, aktiivinen kansalaisuus ja kestävä kehitys
- kieltenopetuksen ja erityisesti suomalaisen kielivarannon kehittäminen
- tiede- ja taideopetus ja erityinen osaaminen ja lahjakkuus.

Lisäksi ruotsinkieliset hankkeet ovat muodostaneet, edellisiä teemoja työstäen oman kokonaisuutensa.

Koordinoitihankkeita muodostettiin vuonna 2010 ensin kolme, em. sisältöteemoille. Ruotsinkielisten hankkeiden koordinointi käynnistyi seuraavana vuonna. Koordinoitihankkeen vetäjäksi on valikoiduttu samalla tavalla kuin ”tavallisiin” kv-hankkeisiin eli laatimalla hankehakemus budjetiteineen Opetushallitukselle. Koordinoitihankkeiden rahoitus on ollut merkittävästi suurempi kuin tavallisten hankkeiden erityisesti koskien omarahoitusosuutta, joka on vähintään 5% (tavallisissa hankkeissa 40%, vuosina 2014- ja 2015 20%). Tämä on ainakin periaatteessa mahdollistanut koordinaattorin omistautumisen hanketyöhön.

Syysy 2010 meni pitkälti koordinoitotoiminnan muotojen ja tavoitteiden hakemisessa koordinaattorien ja Opetushallituksen kesken. Asiaa vauhditti yllättävällä tavalla se, että eri puolilla Suomea asuvat koordinaattorit kieltäytyivät matkustamasta kokouksiin, joita kuitenkin tarvittiin paljon. Koordinaattorit esittivät ratkaisuksi sähköistä keskustelualustaa (Yammer) ja videoneuvotteluja, jotka käytiin Adobe Connect –alustalla. Opetushallituksessa suostuttiin toimintatapojen muutoksiin, mikä koitui luonnollisesti säästökä myös virastolle.

Koordinoitua halutaan jatkaa 2011

Opetushallituksessa koordinoinnin lupaava alku kannusti jatkamaan toimintaa. Jatkorahoitus sovittiin ensin 31.7.2012 saakka. Näin myös kesällä 2011 rahoitusta saaneet ”tavalliset” kehittämishankkeet saatiin koordinoinnin piiriin.

Koordinoitihankkeet vakiinnuttivat omat erityiset nimensä. CLUE huolehti globaalikasvatushankkeista, INTO kielihankkeista ja SCART tiede-, taide- ja erityisen osaamisen hankkeista. Ruotsinkieliset hankkeet saivat oman koordinaattorinsa, joka liittyi suomenkielisten koordinaattorien muodostamaan tiimiin. CLUE-hanketta vetivät Inkeri Hannula Porista ja Arja Kemppainen Ulvilasta ([hankesivut](#)). INTO-hankkeen vetäjä oli Eija Ruohomäki Oulusta ([hankesivut](#)). SCARTin vetäjä oli ensin Auli Sipola ja sitten Tuomas Huhtala Tampereelta ([hankesivut](#)). Ruotsinkieliset hankkeet saivat koordinaattorin Kiti Lindénin Kokkolasta. ([Video kv-koordinoitihankkeista](#), ACP, n. 4 min).

Koordinaattorit ottivat mahdollisuuksien mukaan yhteyttä kaikkiin omaan teemakokonaisuuteensa liittyviin valtionapuhankkeisiin. Koordinaattorit alkoivat myös osallistua informaatio-ohjaukseen Opetushallituksen rinnalla mm. koulutustilaisuuksissa (lisää alempana).

POLKKA syntyy ja mentorointi käynnistyy 2012

Koordinoitihankkeiden toiminta päättyi alkuperäisessä muodossa kesällä 2012, jonka jälkeen ne eivät enää paneutuneet yksittäisten hankkeiden kontaktointiin. Myöhemmin aloittaneella ruotsinkielisten hankkeiden koordinoinnilla oli rahoitusta saman vuoden loppuun. Hankkeen erityispiirre oli alusta lähtien läheinen yhteistyö ruotsinkielisten oppimisympäristöhankkeiden kanssa.

Koordinointiteemat CLUE (globaalikasvatus), INTO (kielet) ja SCART (tiede- ja taideopetus) jäivät teemanimikkeinä voimaan ja teemojen kehitystä seurattiin uusissakin kv-valtionavustuksen vaiheissa.

Elokuussa julkistettiin 2012 kaikkien tuolloin viiden kv-koordinaattorin yhteistyön konkreettinen tuotos, internetsivusto nimeltä POLKKA.info. Nimi on lyhenne sanoista perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kansainvälisyys. Sivustoon on koottu sekä yleistietoa koulutuksen kansainvälisyydestä että kv-valtionavustuksen tuettujen ”tavallisten” hankkeiden hyvistä tuloksista. –sivustoa lähtivät ylläpitämään ja kehittämään CLUE-hankkeesta tuttu Arja Kempainen ja SCARTin vetäjä Tuomas Huhtala.

Samalla käynnistettiin ”toisen polven” koordinointihanke, yleissivistävän koulutuksen kansainvälisyyden mentoriohjelma, jota valikoitui vetämään eTwinning-lähettiläs, TVT-pedagogiikan kehittäjä Tiina Sarisalmi Orivedeltä. Hankkeen tavoitteena oli koota, yhdessä Opetushallituksen kanssa kansallinen verkosto hanketoiminnassa tai muussa kv-toiminnassa kunnostautuneista kansainvälisyyden kehittäjistä. Tämän mentoriverkoston tehtävänä olisi tukea muita yleissivistävän koulutuksen kansainvälisyyden kehittäjiä ja verkostoida heitä alueellisesti ja kansallisesti. Mentoriohjelman sivut ovat osoitteessa <http://kvmentoriohjelma.wordpress.com>.

POLKKA-sivusto ja mentoriverkosto olivat niitä sidoksia, joiden avulla yleissivistävän koulutuksen kv-valtionavun saajista pyrittiin muodostamaan eräänlainen valtakunnallinen verkostohanke, metahanke, jolla olisi yhteisiä käsityksiä kansainvälisyyden tarpeesta, tavoitteista ja menetelmistä. Hanke tukisi samalla koulujen kansainvälisyyden strategiatyötä ja laadun kehittämistä sekä rohkaisisi uusien pedagogisten menetelmien käyttöön.

Yhteistyön kulttuuri vahvistuu 2013

Vuonna 2013 koordinointiyhteistyötä jatkettiin Opetushallituksen, kolmen koordinointihankkeen ja yhä enenevästi myös CIMON kanssa. Tärkeäksi kehittämisteemaksi oli jo muodostunut TVT:n käyttö kansainvälistämisen tukena, erityisesti näkökulmana monipuolisen yhteistyön mahdollistaminen TVT:n avulla. Toinen keskeinen yhteistyön teema oli koulutuspäivien järjestäminen, jolloin TVT-teema oli sekä oppimisen kohteena että työkaluna. Koulutuksessa vielä tärkeämpää on ollut kuitenkin jakamisen ja yhteistyön kulttuurin luominen koulujen ja muiden kv-toimijoiden kesken. Kolmantena, kaiken yhteen nivovana teemana on ollut opetussuunnitelmalähtöisen kv-toiminnan vahvistaminen.

Koulutustoimintaa, jonka kv-koordinointi on synnyttänyt, ovat Yyterin joka toinen vuosi tapahtuvat kaksipäiväiset tapaamiset ao. vuoden kv-valtionavustusten hakijoille elo-syyskuulla alkaen 2011 (huom. ei vain saajille vaan kaikille hakuun osallistuneille) ja Tampereen kevättreffit kv-osaamisen jakamisesta kiinnostuneille. Treffit ovat toteutuneet yksipäiväisinä huhtikuussa vuosittain 2013 alkaen; paikka on ollut Tampere, jonne ”kaikkialta on kohtuullinen matka”. Koordinointitoiminnan yksi tavoite ja vaikutus onkin ollut siirtää painopistettä Helsinki- ja Opetushallitusjohtoista kansainvälisyydestä laajemmalle maahan.

Koordinaattorit ovat lisäksi osallistuneet Opetushallituksen ja CIMON kv-syyspäivien järjestelyihin omalla tai muuhun ohjelmaan nivotulla osuudella jo vuodesta 2011 lähtien.

Opetussuunnitelman perusteet keskiöön 2014

Vuoden 2014 kv-valtionavustusten jaossa mahdollistettiin kv-mentorihankkeen muuntautuminen Globaalikasvatus ja opetussuunnitelmat –koordinointihankkeeksi. GLOPS-lyhenteellä tunnettua hanketta vetää Tiina Sarisalmi. Hankkeessa tuetaan kansainvälisyyden kehittämishankkeiden laatua,

hyvien käytäntöjen mallintamista ja levittämistä erityisesti paikalliseen opetussuunnitelmatyöhön liittyen ja perusopetuksen vuoden 2014 lopussa vahvistettujen uusien opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti globaalikasvatukseen – myös TVT:hen - painottuen. Ruotsinkielisissä hankkeissa vetäjäksi vaihtui Nina Hansén, ylläpitäjäkuntana jatkoi Kokkola. Myös ruotsinkielisellä puolella korostui ops-työ ja lisäksi jatkettiin oppimisympäristöyhteistyötä.

Koulujen kv-toimijoiden yhteistyötä silmällä pitäen jatkettiin www.POLKKA.info –sivuston hyödyntämistä erityisesti kv-hankkeissa syntyneiden käytäntöjen jakajana ja kv-tapahtumien informaatiokanavana. Tässä tehtävässä jatkoivat Arja Kemppainen ja Tuomas Huhtala. Vuoden lopussa saatiin tekniseksi avuksi Susanna Sillanaukee-Väänänen Tampereelta.

Toimintaa arvioidaan 2015

Samalla kun vuoden 2014 koordinaattorit ja teemat jatkavat, toimintaa myös arvioidaan vuonna 2015. Tarkoitus on löytää kansalliselle kehittämiselle uusia kehittämisen suuntaviittoja. Opetushallituksen kannalta koordinoinnin voidaan sanoa kantaneen hyvää hedelmää (kuva alla), mutta kuten hankkeilla yleensä, myös koordinoinnilla on luonnollisesti projektin elinkaari, käynnistys, laajeneminen, vakiinnutus ja rahoitetun toiminnan loppu. Mahdolliset uuden toiminnan aiheet on nyt ajankohtaista saada esille. Oppimisympäristöpuolella koordinoinnista luovuttiin jo pari vuotta sitten. Tämä ei voine olla kansainvälisyyden tie, jossa määrärahat ovat ankarasti supistuneet. Vaikuttavuutta ei siis todellakaan voida tavoitella rahalla. Sipilän hallitusohjelma panee suurta painoa oppimisympäristöjen ja digitaalisuuden kehittämiselle. Kansainvälinen toiminta voi – edelleen – tarjota vahvoja oppimisen monialaympäristöjä ja digitalisointi tuo kansainvälisyyden yhä kiinnostavammin yhä useamman oppilaan, koulun ja opettajan hyödynnettäväksi.

 Mitä kv-koordinoitihankkeiden ja Opetushallituksen yhteistyössä on jo saatu aikaan?

- ✓ On opittu toimimaan kestäväällä tavalla internetissä: päivittäisviestintä yammerissa, kuukausittaiset kokoukset netissä, hankeblogit, webinaarit... Koordinaattorit vetivät OPH:n mukaansa.
- ✓ On linkitetty kv-koordinoitua muihin kansallisiin hankkeisiin : MaaSu/KOMPPI, KieliTivoli, Unesco...
- ✓ Kv-laatusuorituksen tueksi on laadittu hyvän hankkeen kriteerit – työkalu, käytössä v.avun haussa ja raportoinnissa alkaen 2011- Kts. [HHK](#)
- ✓ On järjestetty runsaasti koulutusta, jossa keskeistä on jakamisen kulttuuriin opettelu
- ✓ On syvennetty yhteistyötä eTwinningin, CIMOn ja eri kansalaisjärjestöjen kanssa
- ✓ On otettu haltuun uutta tapaa ulkoistaa Opetushallituksen kehittämistyötä ja "sisäistää" kentän osaamista. Tässä keskeisintä on kansainvälisen toiminnan nivominen OPS-tvöhön